

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de către Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” împotriva Irinei Telipan cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva încheierilor din 30 octombrie 2023 și din 08 aprilie 2024 ale Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 2r-390/24
NR. PIGD 2-23038057-01-2r-30092024)*

Restituirea cererii de apel. Apelanta nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea de nu dat curs a cererii de apel emisă în conformitate cu art. 368 alin. (1) din CPC, din motiv că se află în detenție, fiind privată de libertate.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. G. Grozav,
Curtea de Apel Chișinău, jud.: A. Pahopol, R. Pulbere, A. Malîi și
A. Pahopol, R. Pulbere, D. Dulghieru,

06 noiembrie 2024

Examinând în lipsa părților recursul depus de Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:
Stela Procopciuc, *Președinte*,
Mariana Ursachi,
Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 13 martie 2023, Societatea pe Acțiuni „Apă-Canal Chișinău” (în continuare SA „Apă-Canal Chișinău”) a depus cerere de chemare în judecată împotriva Irinei Telipan cu privire la încasarea datoriei în sumă de 5 438,47 MDL și compensarea taxei de stat în cuantum de 270 MDL.

2. Prin încheierea din 15 martie 2023 a judecătorului Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, Georgeta Grozav, s-a acceptat spre examinarea cererea cu valoare redusă, s-a dispus comunicarea cererii de chemare în judecată părții Irina Telipan și s-a explicat dreptul de a depune referință. Totodată, s-a adus la cunoștință că hotărârea pe fondul litigiului va fi adoptată la 16 august 2023, ora 12:30, publicată pe pagina web a instanței judecătorești și comunicată participanților la proces (f.d. 30).

3. Prin hotărârea din 16 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de SA „Apă-Canal Chișinău” și s-a încasat de la Irina Telipan în beneficiul SA „Apă-Canal Chișinău” datoria formată în baza contractului de alimentare cu apă potabilă și apă menajeră a apartamentelor din blocurile locative/încăperile locuibile în cămine nr. 2409 din 18 decembrie 2006, în mărime de 5 438,47 MDL, acumulată în perioada octombrie 2020 – ianuarie 2023, pentru apartamentul nr. 39 din bd. Traian, 2, mun. Chișinău și taxa de stat în mărime de 270 MDL (f.d. 34, 41-46).

4. La 15 septembrie 2023, Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 16 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei noi decizii privind remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de fond. Totodată, a solicitat scutirea de la plata taxei de stat (f.d. 38).

5. Prin încheierea din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea avocatului Alexei Croitor în interesele Irinei Telipan cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel. Nu s-a dat curs cererii de apel depuse de avocatul Alexei Croitor în interesele Irinei Telipan și li s-a acordat termen de 10 zile din momentul recepționării încheierii pentru depunerea cererii de apel în conformitate cu prevederile art. 364-365 din Codul de procedură civilă, inclusiv în

limba de stat și într-un număr egal cu participanți la proces și prezentarea dovezii taxei de stat în sumă de 202,50 MDL (f.d. 51-52).

6. La 17 noiembrie 2023, Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a depus prin intermediul poștei electronice cerere de apel motivată, prin care a solicitat *inter alia* în mod repetat scutirea de la plata taxei de stat, invocând că din 21 august 2019 se află în detenție, în baza sentinței din 21 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani (f.d. 54, 56-57 recto-verso).

7. De asemenea, la mesajul electronic depus la 17 noiembrie 2023 era atașată și cererea avocatului Alexei Croitor în interesele Irinei Telipan privind prelungirea termenului acordat pentru achitarea taxei de stat, în motivarea căreia s-a invocat că termenul acordat de instanță este insuficient, întrucât apelanta este deținută în Penitenciarul nr. 7 Rusca, iar dobândirea mijloacelor financiare pentru plata taxei de stat este îngreunată, deoarece apelanta nu este angajată la muncă remunerată (f.d. 55).

8. Prin încheierea din 07 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea înaintată de avocatul Alexei Croitor în interesele Irinei Telipan și li s-a acordat termen suplimentar de 20 de zile din momentul recepționării prezentei încheieri de prezentare a dovezii de achitare a taxei de stat în sumă de 202,50 MDL (f.d. 59-60).

9. Conform extrasului din poșta electronică cu adresa de e-mail iana.slabari@justice.md, încheierea din 07 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost comunicată în mod electronic avocatului Alexei Croitor la 17 ianuarie 2024 (f.d. 61 verso).

10. Prin încheierea din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău s-a restituit cererea de apel declarată de avocatul Alexei Croitor în interesele Irinei Telipan împotriva hotărârii din 16 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă (f.d. 65-67).

11. La 16 septembrie 2024, Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a depus prin intermediul poștei electronice cerere de recurs împotriva încheierilor din 30 octombrie 2023 și din 08 aprilie 2024 ale Curții de Apel Chișinău, solicitând repunerea în termen a recursului, casarea încheierii din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău cu privire la refuzul de scutirea de la plata taxei, casarea încheierii din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău cu privire la restituirea cererii de apel și remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel la etapa de primire a cererii de apel (f.d. 71, 72-73).

12. În susținerea recursului, avocatul Alexei Croitor a invocat că, în opinia sa, este neîntemeiată încheierea din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins cererea Irinei Telipan privind scutirea de la plata taxei de stat, or, Irina Telipan este în imposibilitate să achite taxa de stat în cuantum de 202,50 MDL, deoarece este deținută în Penitenciarul nr. 7 Rusca, unde își ispășește pedeapsa

penală și nu este angajată la muncă remunerată. Respectiv, Irina Telipan nu are surse financiare pentru achitarea taxei de stat.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

13. Art. 425 din Codul de procedură civilă prevede următoarele:

„Termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.”

14. Art. 426 alin. (3) din Codul de procedură civilă stipulează că:

„Recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copieii certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.”

15. Art. 427 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă relevă că:

„Instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, soluționând prin decizie problema respectivă.”

16. Art. 364 alin. (1) din Codul de procedură civilă statuează că:

(1) Cererea de apel se depune în scris la instanța judecătorească a cărei hotărâre se atacă, cu plata taxei de stat și/sau a taxei de timbru în cazul în care apelul se impune cu taxă, în condițiile legii.”

17. Art. 368 alin. (1) și(3) din Codul de procedură civilă prevede că:

„Dacă cererea de apel nu întrunește condițiile prevăzute la art. 364 și 365 și dacă cererea este depusă fără plata taxei de stat și/sau a taxei de timbru, instanța de apel, în termen de 10 zile de la repartizarea dosarului, dispune printr-o încheiere, fără înștiințarea participanților la proces, să nu se dea curs cererii, acordând apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor.

Încheierea instanței de apel de a nu se da curs cererii poate fi atacată odată cu fondul.”

18. Art. 369 alin. (1) lit. a) și lit. (2) din Codul de procedură civilă relevă că:

„Instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelantul nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art. 368 alin. (1).

Încheierea judecătorească de restituire a cererii de apel poate fi atacată cu recurs.”

19. Art. 85 alin. (4) din Codul de procedură civilă stipulează că:

„În funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.”

20. Art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198/2007 prevede că:

„Au dreptul la asistență juridică calificată persoanele specificate la art.6, care au nevoie de asistență juridică în cauze contravenționale, civile și de contencios administrativ, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti aceste servicii, cauzele fiind complexe din punct de vedere juridic sau procesual.

21. Art. 21 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198/2007 statuează că:

„(1) În cazurile prevăzute la art. 19 alin. (1) lit. a) și e), se acordă asistență juridică calificată persoanelor al căror venit este mai mic de nivelul venitului stabilit de Guvern pentru beneficiere de asistență juridică în conformitate cu prezenta lege.

(2) La calcularea venitului solicitantului de asistență juridică garantată de stat, se iau în considerare veniturile și câștigurile lunare medii din 6 luni calendaristice anterioare lunii în care a fost depusă solicitarea.

(3) Metodologia de calcul al venitului și nivelul venitului care permite acordarea asistenței juridice calificate, precum și forma declarației cu privire la venit, se aprobă de Guvern.

(4) Nivelul venitului care permite acordarea asistenței juridice calificate se determină periodic, ținându-se cont, în special, de indexarea veniturilor bănești.

(5) În vederea beneficierii de asistență juridică calificată, persoana din categoria specificată la alin. (1) prezintă declarație cu privire la venit de o formă stabilită de Guvern.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

22. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc de dispoziție nr. 3434 (3494), copia încheierii motivate din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată spre comunicare la 06 iunie 2024 doar Irinei Telipan, la adresa de domiciliu, dar nu și la adresa de detenție a acesteia în Penitenciarul nr. 7 Rusca, precum și nu a fost expediată reprezentantului acesteia, avocatului Alexei Croitor (f.d. 68 recto). Având în vedere că din materialele cauzei nu poate fi stabilit momentul când încheierea instanței de apel a fost comunicată efectiv recurentei și/sau reprezentantului acesteia, în speță, calea de atac în ordine de recurs se consideră demarată în interiorul termenului legal.

23. Examinând materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral încheierea din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a casa parțial încheierea din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în partea respingerii cererii apelantei Irina Telipan de scutire de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, de a soluționa prin decizie chestiunea privind scutirea apelantei Irina Telipan de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și a restitui cauza la Curtea de Apel Chișinău, pentru examinare în ordine de apel.

24. Instanța de recurs consideră necesar de a nota faptul că încheierea de restituire a apelului este indisolubil legată de încheierea de a nu da curs cererii de apel, deoarece prin prisma art. 369 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelantul nu a îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel din încheierea emisă în conformitate cu art. 368 alin. (1).

25. Astfel, în cazul în care apelantul îndeplinește în termen indicațiile din încheiere, apelul se consideră depus la data prezentării inițiale, iar dacă apelantul nu

va îndeplini în termen indicațiile instanței de apel, apelul va fi restituit, or, restituirea apelului este sancțiunea aplicată apelantului de către instanța de apel în cazul neîndeplinirii în termenul acordat a cerințelor indicate în încheierea de a nu da curs cererii de apel.

26. În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, instanța de apel a dat o apreciere injustă circumstanțelor cauzei, când a constatat lipsa temeiurilor de scutire a apelantei Irina Telipan de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel. Or, din partea introductivă a cererii de apel rezultă că Irina Telipan este deținută într-o instituție penitenciară, unde își ispășește pedeapsa penală sub formă de închisoare (Penitenciarul nr. 7 Rusca). La fel, relevant este că cererea de apel a fost semnată și depusă în numele și interesele Irinei Telipan de către avocatul Alexei Croitor, în baza mandatului de avocat seria MA nr. 1902448 din 15 ianuarie 2023 (f.d. 38, 39 recto-verso).

27. La capitolul dat este imperios că, din mandatul de avocat seria MA nr. 1902448 din 15 septembrie 2023 rezultă indubitabil că acesta a fost eliberat în conformitate cu Decizia coordonatorului Oficiului teritorial Chișinău al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat nr. 1757/ACC din 18 august 2023.

28. Respectiv, se prezumă că prin Decizia coordonatorului Oficiului teritorial Chișinău al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat nr. 1757/ACC din 18 august 2023 s-a constatat că Irina Telipan este persoană care are dreptul la asistență juridică calificată în prezenta cauză civilă, însă nu dispune de suficiente mijloace pentru a plăti aceste servicii, cauza fiind complexă din punct de vedere juridic sau procesual.

29. La fel, la luarea deciziei de a-i acorda Irinei Telipan asistență juridică garantată de stat, coordonatorul Oficiului teritorial Chișinău al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat a verificat și a stabilit, prin prisma art. 21 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198/2007, că veniturile acesteia sunt mai mici de nivelul venitului stabilit de Guvern pentru beneficiere de asistență juridică în conformitate cu prezenta lege. Iar, la calcularea venitului solicitantului de asistență juridică garantată de stat, s-au luat în considerare veniturile și câștigurile lunare medii din 6 luni calendaristice anterioare lunii în care a fost depusă solicitarea.

30. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potența de plată a Irinei Telipan a fost verificată de către un organ al statului și care a stabilit că aceasta nu dispune de suficiente mijloace pentru a plăti serviciile juridice. Constatarea făcută de coordonatorul Oficiului teritorial Chișinău al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat privind situația financiară a Irinei Telipan demonstrează o evaluare obiectivă și autorizată a veniturilor sale. Iar, decizia de a considera veniturile Irinei Telipan sub pragul minim este o recunoaștere oficială a limitărilor sale economice.

31. Faptul că Irina Telipan beneficiază de asistență juridică garantată de stat sugerează că ea face parte din categoria persoanelor defavorizate, ceea ce justifică nevoia de a-i oferi facilități, inclusiv scutirea de la plata taxei de stat, pentru a nu-i împiedica accesul la justiție. În aceste circumstanțe, respingerea cererii de scutire de la plata taxei de stat contravine acestei evaluări, impunând o sarcină financiară pe care statul însuși a considerat-o excesivă.

32. Astfel, instanța de recurs apreciază ca fiind relevant și justificat argumentul prezentat de Irina Telipan, conform căruia se află în imposibilitate de a plăti taxa de stat din cauza detenției sale într-o instituție penitenciară, unde este lipsită de venituri și resurse proprii. Având în vedere că Irina Telipan este deținută într-o instituție penitenciară, ea se află într-o poziție vulnerabilă din punct de vedere economic, iar accesul său la resurse financiare este semnificativ restricționat. Respectiv, refuzul Curții de Apel Chișinău de a acorda scutirea de la plata taxei de stat impune o sarcină financiară inechitabilă pentru Irina Telipan, care nu o poate acoperi și care îi limitează sau împiedică accesul la justiție.

33. În opinia instanței de recurs, Curtea de Apel Chișinău nu a analizat proporționalitatea măsurii refuzului scutirii taxei, or, în acest caz, refuzul afectează dreptul Irinei Telipan de a contesta hotărârea primei instanțe, fiind o ingerință disproporționată în raport cu dreptul său de acces la justiție. Instanțele sunt obligate să ia în considerare alternative rezonabile și să acorde facilități celor care nu dispun de mijloace suficiente. În acest caz, este necesară o analiză atentă a circumstanțelor financiare ale părții solicitante și, în special, a posibilității reale de achitare a taxei. În caz contrar, impunerea unor bariere financiare ar putea limita și împiedica accesul liber la justiție a Irinei Telipan, cu atât mai mult în situația în care solicitanta se află în detenție și susține imposibilitatea obiectivă de a achita taxa de stat.

34. Corelând ipotezele desfășurate supra, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că, soluția instanței de apel de a refuza scutirea Irinei Telipan de la plata taxei de stat, iar cu titlu de consecință restituirea cererii de apel pentru neachitarea taxei de stat, reprezintă o îngrădire la accesul efectiv la justiție.

35. Așa, în spiritul principiilor unui proces echitabil și respectării dreptului la apărare, este necesară acordarea unei oportunități reale apelantei Irina Telipan de a dispune de acces liber și efectiv la instanță, or, refuzul de a acorda o astfel de oportunitate ar putea afecta dreptul la apărare și ar contraveni principiilor de bază ale justiției, garantate atât de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cât și de Constituția Republicii Moldova și Codul de procedură civilă.

36. Prin urmare, întru acordarea posibilității părților de a-și valorifica pe deplin drepturile procesuale și întru asigurarea unui proces echitabil, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, de a casa integral încheierea din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a casa parțial încheierea din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în partea respingerii cererii apelantei Irina

Telipan de scutire de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, de a soluționa prin decizie chestiunea privind scutirea apelantei Irina Telipan de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și a restitui cauza la Curtea de Apel Chișinău, pentru examinare în ordine de apel.

37. Ținând cont de cele expuse, în conformitate cu art. 85 alin. (4), art. 269-270 și în temeiul art. 427 lit. c), art. 428 din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de către Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor.

Casează integral încheierea din 08 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău și parțial încheierea din 30 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în partea respingerii cererii apelantei Irina Telipan de scutire de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și în partea casată se emite o decizie sub formă de încheiere, prin care:

Admite cererea apelantei Irina Telipan, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel împotriva hotărârii din 16 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Scutește apelanta Irina Telipan de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel împotriva hotărârii din 16 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și restituie cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către SA „Apă-Canal Chișinău” împotriva Irinei Telipan cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată la Curtea de Apel Chișinău, pentru examinare în ordine de apel.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Mariana Ursachi

Oxana Parfeni